

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2019/10 (Değişik İşler)

Karar Sayısı : 2021/4

Karar Tarihi : 29/4/2021

R.G. Tarih-Sayısı : 5/6/2021-31502

DAVACI: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

DAVALI: Esnaf ve Çiftçi Partisi

DAVANIN KONUSU: Esnaf ve Çiftçi Partisinin kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebidir.

I. DAVANIN GEREKÇESİ

Esnaf ve Çiftçi Partisi kuruluşuna dair bildiri ve eklerini 29/12/2010 tarihinde İçişleri Bakanlığına vermek suretiyle 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8. maddesine göre tüzel kişilik kazanmıştır. İlk Büyük Kongresini süresinde yapmayan ve zorunlu organlarını oluşturmayan Parti hakkında, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca 8/5/2019 tarihinde düzenlenen iddianame ile kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talep edilmektedir.

II. İDDİANAME

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 8/5/2019 tarihli ve 51047475/377 sayılı iddianamesinin ilgili bölümü şöyledir:

“Davalı partiye 15.05.2014 tarih ve 489 sayılı yazımızla siyasi partilerin ilk büyük kongrelerini tüzelkişilik kazanmalarından itibaren iki yıl içerisinde yapmalarının zorunlu olduğu belirtilerek ilk büyük kongrelerinin yapıp yapılmadığı, yapılmış ise sonucunun sicil dosyasına konulmak üzere gönderilmesi, yapılmamışsa gerekli işlemlerin yapılması istenmiş, davalı partinin 4.7.2014 tarih ve 11 sayılı yazıları ile kış şartları nedeniyle yapılamayan kongrenin 17.8.2014 tarihinde yapılacağı bildirilmiş ve bildirilen tarihte yapılan 1. Olağan Kongreye ilişkin Altındağ 1. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının 20.8.2014 tarih ve 522 sayılı seçim sonuç tutanağına göre merkez yönetim kuruluna 2 üyenin, yönetim kuruluna 7 üyenin ve disiplin kuruluna 3 üyenin seçildiği anlaşılmıştır.

17.02.2015 tarih ve 368 sayılı yazımızla 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 16. maddesinde “Siyasi partilerin merkez karar, yönetim ve icra organları parti tüzüğünde belirtilen isim, şekil ve sayıda kurulur. Büyük kongrece seçilecek merkez organlarının her birinin üye sayısı 15'den az olamaz.”; aynı Kanunun 17. maddesinde ise “Siyasi partinin merkez disiplin kurulu, bu Kanunda ve parti tüzüğünde gösterilen şekilde kurulur. Bu kurulun üye sayısı yediden az olamaz.” amir hükümlerine uyulmadan parti organları teşekkül ettirildiğinden olağanüstü kongre yapıp parti organlarının tüzük ve anılan kanun hükümlerine göre oluşturularak sonucun bildirilmesi talep edilmiştir. Bunun üzerine parti tarafından 22.3.2015 tarihinde olağanüstü kongreye gidilmiş ve Altındağ 1. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının 25.3.2015 tarih ve 190 sayılı seçim sonuç tutanağına göre merkez yönetim kurulu asil üyeliğine 16 üyenin seçilmesine rağmen disiplin kurulu asil üyeliğine 5 kişinin seçildiği görülmüştür.

Bilahare davalı parti 5.8.2018 tarihli ve 49 sayılı kararı ile yapılan kongrenin iptal edildiğini ve onun yerine yeniden kongre yapılacağını Başsavcılığımıza bildirmiş ve 30.1.2019 tarih ve 77 sayı ile de kongre yapıldığını ve partinin isminin “İslam Birliği Partisi” olarak değiştirildiğinin belirtilerek seçilenlerin listesinin yazı ekinde göndermiştir.

Bahsi geçen yazı ve eki evrakın incelenmesinde yargı denetiminde seçim yapıldığını belgeleyen seçim kurulu başkanlığı seçim tutanağı gönderilmediği gibi 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu’nun 32/2. maddesindeki “siyasi partilerin disiplin kurullarında görev alanlar, kongreler, Türkiye Büyük Millet Meclisindeki parti grubu üyelikleri hariç, partinin diğer organ, kurul ve görevlerinde bulunamaz” hükmüne aykırı olarak disiplin kuruluna seçilen yedi kişiden altısının aynı zamanda merkez yönetim kurulu yedek üyeliğine seçildiği anlaşılmıştır.

Bu itibarla;

Davalı partinin büyük kongresini yapma hususunda birkaç kez girişimde bulunduğu anlaşılmış ise de, tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde kanunun aradığı şekilde ilk büyük kongresini yapamamış ve zorunlu organlarını oluşturamamıştır.

...

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası’nın 14. maddesinin 7. fıkrasının son cümlesi ve 121. maddesi ile Dernekler Yasası’nın 36. maddesi yollamasıyla Türk Medeni Yasası’nın 87. maddesinin 2. bendi uyarınca ilk büyük kongresini süresinde yapmaması ve sorunlu organlarını oluşturmaması nedeni ile kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi”

III. PARTİNİN SAVUNMASI

1. Partinin 23/7/2020 tarihinde Anayasa Mahkemesi kayıtlarına giren savunmasında Partinin kurulduktan sonra 2015 ve 2018 tarihlerinde Büyük Kongrelerini yaptığı, yasal süre içinde gerçekleştirilen kongrelerin ve kongrelere ilişkin belgelerin kanunun aradığı şekil ve esaslara uygun olduğu, kongrelerin tamamına ilişkin belgelerin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı Siyasi Partiler Bürosuna teslim edildiği, sonrasında Yargıtay Siyasi Partiler Bürosunca Parti tüzel kişiliğine belge eksikliğine ilişkin herhangi bir bildirimin yapılmadığı belirtilerek Partinin kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebinin reddine karar verilmesi istenmiştir.

2. Ayrıca Partinin 7/2/2021 tarihli ve 101 sayılı ek savunmasında; 2018 tarihinde gerçekleştirilen kurultayda seçilen Parti Disiplin Kurulu üye listesinin Yüksek Seçim Kurulundan gelen memurlar tarafından düzenlendiği, Parti Merkez Yönetim Kuruluna seçilen kişilerin istifa etmeye hazır oldukları ve Parti Kurultayının tekrar yapılması için izin istendiği ifade edilmiştir.

IV. İNCELEME

3. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının iddianamesi, Raportör Ömer DURSUN tarafından hazırlanan rapor, ilgili Anayasa ve kanun hükümleri, bunların gerekçeleri ile diğer belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Partinin süresi içinde ilk Büyük Kongresini yapmadığını ve zorunlu organlarını oluşturmadığını ileri sürerek kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

5. Anayasa Mahkemesinin 7/2/2020 tarihli ve 337873531/115.02/296/1413 sayılı savunma isteyen yazısı Parti Genel Başkanlığına 2/7/2020 tarihinde tebliğ edilmiştir.

6. Parti savunmasında Büyük Kongrelerini yasal süre ve şartlara uygun olarak gerçekleştirdiğini, kanunun aradığı şekil ve esaslara uygun olan kongre belgelerinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı Siyasi Partiler Bürosuna eksizsiz teslim edildiği, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca Partiye belge eksikliğine ilişkin herhangi bir bildirimde bulunulmadığı, kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi talebinin reddine karar verilmesi gerektiği ve mevcut aykırılıkların giderilmesi ve yeni bir kurultay yapılabilmesi için izin istendiği ifade edilmiştir.

7. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Anayasa Mahkemesine gönderdiği iddianame ve ekleri ile Partinin savunmalarından anlaşıldığı üzere Parti 17/8/2014 ve 22/3/2015 tarihlerinde kongrelerini yapmıştır. Partinin 30/1/2019 tarihli yazısı ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilen kongre ise Seçim Kurulu Başkanlığı tarafından onaylanan Seçim Tutanağı'nın kendisine gönderilmemesi sebebiyle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından geçerli sayılmamıştır.

8. Partinin 7/2/2021 tarihli ve 101 sayılı yazıyla gönderdiği ek savunmasında Disiplin Kurulu üyelerinin Yüksek Seçim Kurulu memurları tarafından seçildiğinin ifade edilmesine ve yeni bir kongre yapılabilmesi için izin istenmesine karşın 2820 sayılı Kanun'da Yüksek Seçim Kurulu memurlarının parti kurul üyelerini seçebileceğine ilişkin bir hüküm bulunmamakta, partilerin kurullarında görev alacak üyelerin büyük kongre tarafından seçileceği ifade edilmektedir. Bununla birlikte 2820 sayılı Kanun'da Anayasa Mahkemesinin parti kongrelerinin yapılmasına izin verme veya kısıtlama görev ve yetkisi bulunmamaktadır.

9. 2820 sayılı Siyasi Kanun'un 16. maddesinde "*Siyasi partilerin merkez karar, yönetim ve icra organları parti tüzüğünde belirtilen isim, şekil ve sayıda kurulur. Büyük kongrece seçilecek merkez organlarının her birinin üye sayısı 15'den az olamaz.*", anılan Kanun'un 17. maddesinde "*Siyasi partinin merkez disiplin kurulu, bu Kanunda ve parti tüzüğünde gösterilen şekilde kurulur. Bu kurulun üye sayısı yediden az olamaz*", Kanun'un 32. maddesinde ise "*Siyasi partilerin disiplin kurullarında görev alanlar, kongreler, Türkiye Büyük Millet Meclisindeki parti grubu üyelikleri hariç, partinin diğer organ, kurul ve görevlerinde bulunamaz, partiye bir hizmet bağıyla bağlı olamaz ve partiden herhangi bir suretle gelir sağlayamazlar.*" hükümleri yer almaktadır.

10. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının iddianamesi ve Parti sicili incelendiğinde;

- 17/8/2014 tarihinde yapılan Kongreye ilişkin Altındağ 1. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının 20/8/2014 tarihli ve 522 sayılı Seçim Sonuç Tutanağı'na göre Merkez Yönetim Kuruluna iki üyenin, Yönetim Kuruluna yedi üyenin ve Disiplin Kuruluna üç üyenin seçildiği,

- 22/3/2015 tarihinde yapılan Kongreye ilişkin Altındağ 1. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının 25/3/2015 tarihli ve 190 sayılı Seçim Sonuç Tutanağı'na göre Merkez Yönetim Kurulu asil üyeliğine on altı üyenin seçilmesine rağmen Disiplin Kurulu asil üyeliğine beş kişinin seçildiği,

- Partinin 30/1/2019 tarihli ve 77 sayılı yazısında da kongre yapıldığı, Partinin isminin "*İslam Birliği Partisi*" olarak değiştirildiği belirtilmiş; anılan yazı ve ekinde yargı denetiminde seçim yapıldığını belgeleyen Seçim Kurulu Başkanlığı Seçim Tutanağı'nın gönderilmediği ve Disiplin Kuruluna seçilen yedi kişiden altısının aynı zamanda Merkez Yönetim Kurulu yedek üyeliğine seçildiği,

tespit edilmiştir. Bu işlemlerin yukarıda belirtilen mevzuat hükümlerine aykırı olduğu anlaşılmaktadır.

11. Anayasa Mahkemesinin 17/5/2012 tarihli ve E.2012/1 (Değişik İşler), K.2012/2 sayılı, 8/12/2010 tarihli ve E.2009/4 (Değişik İşler), K.2010/6 sayılı kararlarında partinin savunmasının istenmesinden sonra da olsa genel kurul toplantılarının hukuka uygun olarak yapılmış olduğunun tespiti hâlinde partinin hukuki varlığının sona erdiğinin tespiti talebinin reddine karar verilmiştir. Ancak bakılmakta olan davada Partinin bugüne kadar Büyük Kongresini 2820 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak yapamadığı anlaşılmıştır. Kanun'un emredici hükümlerinden olan asgari üye sayısına ulaşamamış olması nedeniyle Parti organlarının oluşturulmasından da söz edilemeyecektir.

12. 2820 sayılı Kanun'un 14. maddesinin birinci fıkrasında siyasi partinin en yüksek organının büyük kongre olduğu, altıncı fıkrasında ilk büyük kongrenin partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplanması gerektiği belirtilmiştir.

13. Anılan madde uyarınca gerekli kuruluş bildirisi ve eklerini 29/12/2010 tarihinde İçişleri Bakanlığına vermek suretiyle Kanun'un 8. maddesine göre tüzel kişilik kazanmış bulunan Partinin bu tarihten itibaren iki yıl içinde ilk büyük kongresini toplaması ve zorunlu organlarını oluşturması gerekmektedir.

14. Kanun'un 121. maddesinin birinci fıkrasında "*Türk Kanunu Medenisi ile Dernekler Kanununun ve dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasi partiler hakkında da uygulanır*" denilmektedir. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde ise ilk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması durumu derneğin kendiliğinden sona erme nedenlerinden biri olarak sayılmıştır.

15. Açıklanan nedenlerle 29/12/2010 tarihinde tüzel kişilik kazanan ve ilk Büyük Kongresini süresinde yapmayan ve zorunlu organlarını oluşturmayan Partinin hukuki varlığının sona erdiğinin tespiti gerekir.

16. Öte yandan 2820 sayılı Kanun'un 110. maddesinin birinci fıkrasında "*Kapanan bir siyasi partinin malları, büyük kongre toplanma yeter sayısının salt çoğunluğunun oyu ile alacağı bir karar üzerine, bir diğer siyasi partiye veya başka bir parti ile birleşmek için kapanma kararı alınmışsa, birleşeceği partiye, ilgili partinin de kabul etmesi şartıyla devredilebilir. Aksi halde kapanan siyasi parti malları Hazineye geçer.*" denilmektedir. Bu itibarla tüzel kişiliği sona eren Partinin mallarının Hazineye geçmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Esnaf ve Çiftçi Partisinin 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 121. maddesinin yollamasıyla 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesi gereğince dağılmış sayılarak hukuki varlığının sona erdiğine,

B. Partinin tüm mallarının 2820 sayılı Kanun'un 110. maddesinin birinci fıkrası uyarınca Hazineye geçmesine,

C. Gereğinin yerine getirilmesi için karar örneğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine,

29/4/2021 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Esas Sayısı : 2019/10 (Değişik İşler)

Karar Sayısı : 2021/4

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN